LUONTO JA YMPÄRISTÖ

Annettaisiin harvojen ammattilaisten kalastaa.
KALASTAJA TARMO TOLVANEN, RANTASALMI

Ammattikalastajakin haluaisi elää norppavesillä

Saimaannorppia on yli 300, ammattikalastajia samalla alueella alle 30. Kuluttajien haluamaa kotimaista kalaa riittäisi Saimaassa sekä norpille että ammattikalastajille.

SAMI KARPPINEN

Tarmo Tolvanen (vas.) ja Tarja Lötjönen kalastavat Saimaalla ammatikseen. Tällä hetkellä heillä on pyynnissä noin sata verkkoa.

RANTASALMI (MT)
”Ammattikalastaja on Saimaalla uhanalaisempi kuin norppa”, rantasalmelaiset **Tarmo Tolvanen** ja **Tarja Lötjönen** sanovat. Pariskunta hankkii toimeentulonsa kalastamalla noin 20 000 vesihehtaarilla Rantasalmen norppa-alueella. Kalastusyritys täyttää tänä vuonna 20 vuotta.

”Savonlinnan ja Varkauden välillä tällä puolen rantaa on neljä ammattikalastajaa, Porovedellä kaksi. Koko Saimaalla ammattilaisia on alle 30”, Tarmo Tolvanen laskee vetäessään 55 millin solmuvälin verkkoa avannosta jäälle.

Nostoavannon Tolvanen surautti hetkessä auki pitkälaippaisella moottorisahalla. Tänä talvena pitkää laippaa ei tarvita, viime viikolla jää oli 10–30 sentin vahvuista. Virtaavissa salmissa jää on yhä vaarallisen ohutta, ne paikat on syytä tietää ja kiertää.

Tänä talvena jäällä on ollut ilo kulkea, kun sinne pitkän odotuksen jälkeen pääsi. On hyvin harvinaista, että jää kantaa kalastajia vasta tammikuun lopulla. Nyt lunta on jäällä vähän, vettä ja sohjoa ei lainkaan.

Päivittäin näkyy useita norppia

”Haukivedellä norppia on virallisesti 51”, Tolvanen sanoo. Hän epäilee lukua liian pieneksi, koska avovesiaikaan näkyy joka päivä vähintään puolenkymmentä norppaa.

”Yllättävän aikaisin norpat makoilevat jäällä”, Tarja Lötjönen ihmettelee. Viime viikolla jo näkyi pari köllöttelevän luodon kupeella.

Yhdessä verkkoavannossa on norpan hengitysreikä, alle kymmensenttinen sula kohta. Veden alla olevat kaksi verkkoa norppa on osannut välttää.

Tolvasen ja Lötjösen verkkoihin ei ole koskaan jäänyt yhtään norppaa. ”Troolissa oli yksi kuollut norppa, 34-vuotias”, Tolvanen muistaa.

Verkkopyynnin uhkaa liioitellaan

Pariskunnan mielestä verkkopyynnin uhkaa liioitellaan. Jos norppia hukkuisi verkkoihin paljon, heidän pyydyksiinsä niitä olisi pitänyt menehtyä tosi paljon, koska jonakin talvena vedessä on ollut jopa 400 verkkoa. Nyt niitä on toistasataa.

”Ohutlankaisiin verkkoihin norppa ei jää, vaan ui läpi ja jättää hevosenmentävän reijän.” Kaksilankaisia riimuverkkoja ei saa käyttää, niillä saisi hyvin mateita. Mateet on pyydystettävä katiskoilla.

Vesannolta Tolvanen osti puoli kilometriä kettutarhaa ja teki verkoista katiskoita. Pariskunnan madekatiskamalli on vain noin 30 senttiä korkea kanttinen pyydys.

Satamassa on suuri rysä, jonka kalterien välistä norppa ei mahdu sisään pyydykseen. Samat kalterit pitävät myös parvikala muikun poissa rysästä, siksi sitä ei kannata veteen laskea.

Avorysiä ei voi käyttää

Avorysästä muikun pyynnissä piti luopua jo kauan sitten. Rysissä asui 3–4 norppaa jatkuvasti ja ne veivät kalat ennen kalastajaa.

”Tili tehdään kuhalla”, Tolvanen ja Lötjönen sanovat. Kuhaa tulee hyvin ja siitä varkautelainen jalostaja maksaa noin kuusi euroa kilolta.

Made on toinen haluttu talvikala. Madesesonki on nyt parhaimmillaan.

Sataman kalankäsittelytilat on rakennettu EU-tuella vuonna 1999. Kunnan omistamassa rakennuksessa kalaosuuskunta on vuokralla. Alunperin osuuskunnassa oli kahdeksan osakasta, nyt enää yksi.

”Annettaisiin harvojen ammattilaisten kalastaa”, Tolvanen toivoo. Ellei liikkumis- ja pyyntirajoituksia norpan takia olisi, hän pystyisi palkkaamaan heti noin neljä vierasta töihin.

Norjalaiset hyötyvät

”Järvessä on hyvin kalaa ja ihmiset sitä haluaisivat syödä. Nyt tilanteesta hyötyy norjalainen kassilohen kasvatus”.

Nuoria ammattikalastajia epävarma ala ei houkuta.

Tarja Lötjönen toivoo, ettei kotitarvekalastustakaan enempää rajoitettaisi. Vanhemmille ihmisille pyynti on hyvää hyötyliikuntaa.

Osakaskunnat ja ammattikalastajat saavat ”tuntuvat” korvaukset kalastusrajoitusten takia. ”Korvaus tuntuu pahalta”, Tolvanen sanoo. Mieluimmin hän kalastaisi ilman rajoituksia.

Tolvanen ja Lötjönen pelkäävät, että vuonna 2015 annettava norppa-asetus kaventaa heidän leipäänsä entisestään. Tähän mennessä jokainen uusi säädös on niin tehnyt.

Pahimpana pelkona on ympärivuotinen verkkopyyntikielto Lappeenrannan ja Joensuun väliselle Saimaalle.

Moottorikelkoilla Tolvanen ja Lötjönen saavat pyydyksillä käydä vielä ensi viikollakin. Silloin muiden moottoriliikenne norppa-alueilla on kielletty.

”Norppien kanssa olemme aina pärjänneet. Suojelijoiden kanssa ei pärjätä”, Tolvanen sanoo.

Sisävesien ammattikalastajan ymmärtäjiä on eduskunnassakin niukasti, vain perussuomalaiset ja osa keskustalaisista. ”Maakuntajohtaja **Matti Viialainen** piti ammattilaisten puolia”, Tolvanen kiittelee.

REIJO VESTERINEN

Norpan hengitysreikä verkkoavannossa on rukkasta pienempi.

Saalis punnitaan ja käsitellään osuuskunnan kalasatamassa.

Kuhakilosta kalastaja saa noin kuusi euroa.

JOUKO KUOSMANEN

WWF on julistanut saimaannorpalle pesimärauhan vuodesta 1993 lähtien.

Saimaannorpille 200 apukinosta

Vapaaehtoiset kolaajat tekivät parisataa apukinosta saimaannorppien pesimäpaikoiksi. Talkooväkeä oli yli sata.

Kinostalkoisiin ilmoittautui yli 200 ihmistä, mutta Metsähallituksen luontopalvelut pystyi ottamaan töihin vain noin puolet heistä.

Kinokset tehtiin pääasiassa käsivoimin, kolaamalla lunta otollisiin pesärantoihin, Saimaannorppa-Life-hankkeen suojelubiologi **Jouni Koskela** kertoo. Tavoitteena oli noin 120 apukinosta, mutta suuren vapaaehtoisjoukon voimin kinoksia syntyi enemmän.

EU:n rahoittamassa hankkeessa on nyt valmius rakentaa apukinoksia koko Saimaalle. Viisivuotinen hanke edistää saimaannorpan suojelua.

Saimaalla on noin 85 lisääntymiskykyistä norppanaarasta. Niiden arvioidaan synnyttävän noin 60 poikasta eli kuuttia lähiviikkoina.

Koska Saimaalle ei ole kertynyt luonnonlunta riittävästi, pesimisoloja päätettiin parantaa apukinoksilla.

REIJO VESTERINEN

Ainoita makean veden hylkeitä

Saimaannorppa on yksi harvoista makean veden hylkeistä. Norppa jäi Saimaaseen noin 8 000 vuotta sitten, kun järvien yhteys Itämereen jääkauden lopulla katkesi.

Saimaannorppia arvioidaan olevan nyt noin 310. Eniten norppia on keskisellä Saimaalla, Savonlinnan etelä- ja pohjoispuolella. Yli puolet poikasista syntyy Pihlaja- ja Haukivedellä.

Pohjois-Saimaalta ja Puruvedeltä norppa oli välillä kadoksissa, mutta on viime vuosina levittäytynyt takaisin.

Naaras synnyttää helmikuun lopulla lumipesän suojiin yhden poikasen, kuutin. Pesimäaikaan norpat ovat alttiita häiriöille, siksi WWF Suomi julistaa huomenna Joensuussa norpille pesimärauhan.

Pesimärauhan WWF on julistanut joka vuosi vuodesta 1993 lähtien.

Menossa oleva vähäluminen talvi voi olla norpan lisääntymisen kannalta heikko. Vapaaehtoiset ovatkin kolanneet parisataa kinosta, joiden alle toivovat norppien pesivän.

Norppien lisääntymisalueille on asetuksella säädetty verkkokalastuskielto jo yli 2 000 neliökilometrin alueelle. Kielto on voimassa 15.4.–30.6. vuoteen 2015 asti.

REIJO VESTERINEN

Vesihome tappaa kaloja Perämerellä

Pumpulimaista kasvustoa kalan pinnalla

Perämereen laskevista joista ja niiden suistoista on löydetty runsaasti vesihometartunnan saaneita kaloja sekä Suomen että Ruotsin puolelta, kertoo Yle verkkosivuillaan.

Perämerellä sienitauti vaivaa erityisesti lohia ja on tarttunut myös siikoihin.

Vesihomeesta on tehty havaintoja Perämerellä Luulajasta Oulujoelle ulottuvalla alueella. Etelämpänä tautia ei ole nähty tavallista enempää.

Vesihome näkyy vaaleana pumpulimaisena kasvustona kalan pinnalla. Home vaurioittaa kalan ihoa, ja siitä vuotaa ruumiinnesteitä. Pitkälle edetessään sienitauti tappaa kalan. Luonnonvesissä tautiin ei ole hoitokeinoa. Vesihomeen tappamat kalat ovat syömäkelvottomia.

> Sienitauti vaivaa erityisesti lohia.

Elintarviketurvallisuusviraston Oulun yksikköön on syksyn ja talven aikana tullut harvinaisen paljon ilmoituksia ja näytteitä sairaista kaloista.

”Vesihome tarttuu erityisesti kudun, ihovaurioiden tai muun taudin heikentämiin kaloihin. Erityisesti lohikalojen iho tulee kudun aikaan hyvin alttiiksi tälle vesihometartunnalle”, sanoo erikoistutkija **Perttu Koski** Elintarviketurvallisuusviraston Oulun toimipaikasta Ylelle.

TUULI TURTOLA

Savonjokea ruopataan

Savonjokea eli Vimpelinjokea ruopataan Vimpelin kirkon kohdalta ja jokisuusta. Perkauksilla pyritään vähentämään jääpatojen aiheuttamia tulvia ja parantamaan veneilymahdollisuuksia.

Työt aloitetaan Vimpelin kirkon kohdalta ja ruoppausta tehdään noin kaksi kilometriä Lappajärven suuntaan. Joesta kaivetaan arviolta yli 17 000 kuutiota maata pois. Ne pyritään ajamaan joen jäätä pitkin kantatien 68 tuntumaan läjitysalueelle.

Perkauksella vähennetään jääpatojen aiheuttamia tulvia, joita on torjuttu Vimpelin keskustassa lähes joka vuosi.

Joen suualueelle kaivetaan 30 metrin levyinen ja noin puolen kilometrin mittainen väylä. Sieltäkin poisteaan maata noin 17 000 kuutiota.

Vimpelin kunta rakentaa jokivarteen venelaiturit ja kevyen liikenteen sillan joen yli.

Näillä toimilla parannetaan virkistys- ja veneilymahdollisuuksia. Samalla avautuu reitti turistialukselle Lappajärveltä Vimpeliin.

Hankkeen kustannusarvio on 850 000 euroa. Kuluista puolet maksaa Vimpelin kunta, puolet Etelä-Pohjanmaan elykeskus.
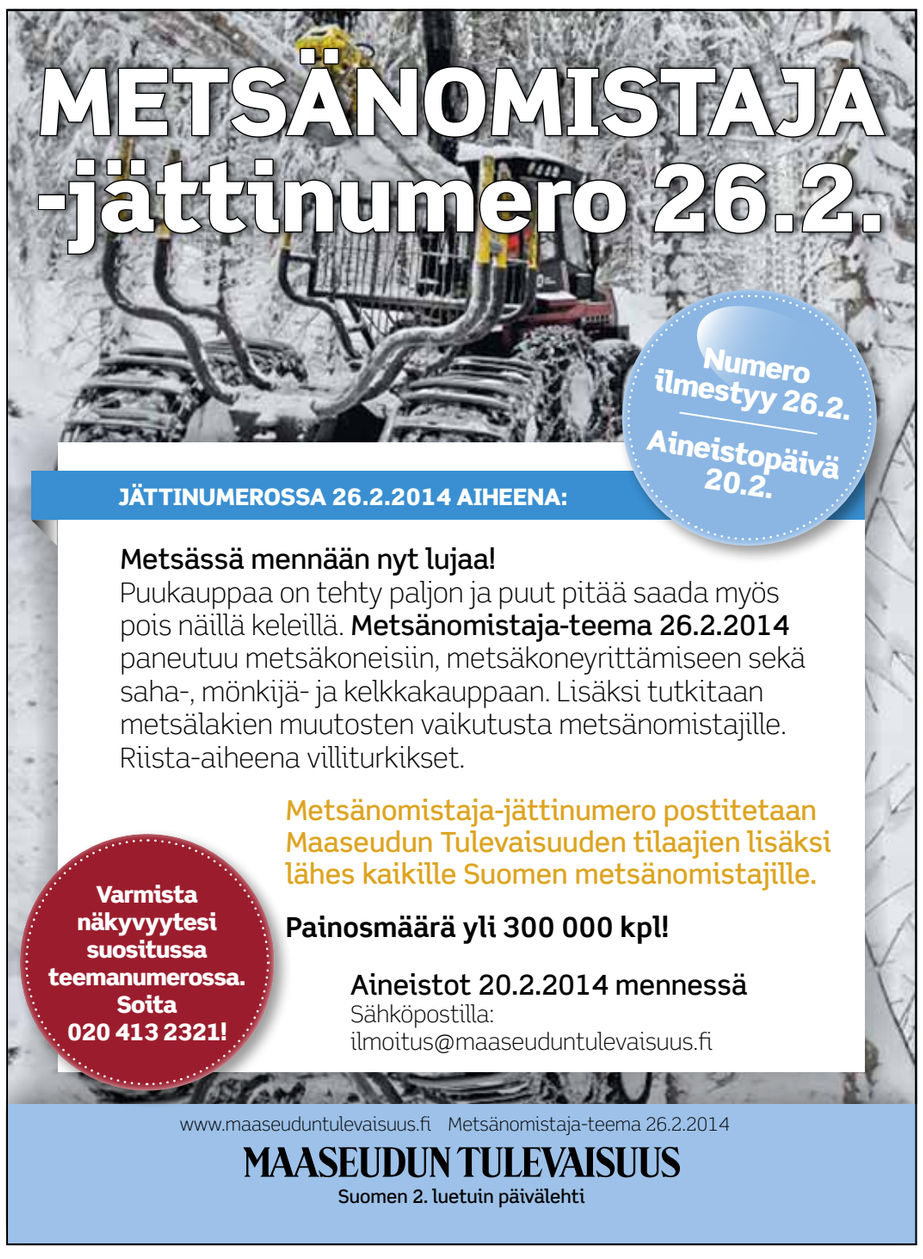
REIJO VESTERINEN